

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, P.O.Box 20, NO-0051 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA

Tlf: +47 24 00 24 00

Fax: +47 24 00 29 01

www.ey.no

Medlemmer av den norske revisorforening

Finansdepartementet

Uavhengig attestasjonsuttalelse om utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning

1 Formål og rammer for attestasjonsoppdraget

1.1 Innledning

I samsvar med oppdragsavtalen mellom Folketrygdfondet og Ernst & Young AS (heretter "EY") av 12. april 2012 er det avtalt en ordning med årlige såkalte attestasjonsoppdrag. Det er lagt opp til at det på årlig basis blir etablert et særskilt mandat fra Finansdepartementet om temaet i det enkelte oppdrag.

For 2014 er attestasjonsoppdragets mandat gitt i Finansdepartementets brev av 27. juni 2014. Attestasjonsoppdraget skal omfatte en gjennomgang av utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning. Oppdraget skal utføres i samsvar med ISAE 3000 - "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisjon av historisk økonomisk informasjon" og at oppdraget baseres på høy grad av sikkerhet og lang rapporteringsform.

Folketrygdfondet er ansvarlig for utforming og implementering av rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning.

Vår oppgave er å gi Finansdepartementet betryggende sikkerhet for at Folketrygdfondet har utformet og implementert et rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning i samsvar med målekriteriene beskrevet nedenfor.

Vi har vurdert utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning og har sammenholdt dette med målekriteriene beskrevet nedenfor.

Funn og konklusjon er basert på Folketrygdfondets risikostyring og kontroll slik det er utformet og implementert per i dag.

Building a better
working world

1.2 Avgrensning av begrepet «rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning»

I denne uttalelsen har vi anvendt begrepet “rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning”. Med dette mener vi de risikostyrings- og kontrollprosessene for markeds- og kredittrisiko som er etablert for å støtte gjennomføringen av aktiv forvaltning.

Aktiv forvaltning innebærer at forvalter aktivt foretar investeringsbeslutninger og ikke utelukkende oppnår den ønskede markeds- og kreditteksponeringen ved å kopiere den markeds- og kreditteksponeringen en referanseindeks representerer.

Markedsrisiko er definert som risiko for endring i markedsverdi som et resultat av bevegelser i observerte priser i markedet. Dette inkluderer også endringer i kredittpåslaget som benyttes ved prising av lån.

Kredittrisiko er definert som risiko for at en utsteder av et verdipapir ikke er i stand til å betale renter og/eller avdrag ved forfall, underlegges konkursbehandling eller settes under offentlig administrasjon.

1.3 Standarder og målekriterier

Vi er ikke kjent med at det finnes en enkeltstandard eller detaljerte målekriterier som kan brukes som grunnlag for et attestasjonsoppdrag som dette. For å sikre en helhetlig vurdering av Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning har vi derfor funnet det formålstjenlig å anvende EY rammeverk for vurdering av risikostyring og internkontroll. EYs rammeverk er basert på “Enterprise Risk Management – Integrated Framework” utviklet av “The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)” og vår erfaring med ledende praksis og anerkjente referanseverk for internkontroll innenfor finansnæringen. Rammeverket inkluderer også ledende internasjonale standarder og undersøkelser som;

- “Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations” utgitt av Basel Committee on Banking Supervision (BIS), og
- “Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk” utgitt av Basel Committee on Banking Supervision (BIS).

Tilnærming og generelle målekriterier er vurdert i lys av virksomhetens kompleksitet og egenart.

1.4 Avgrensning av oppdraget

Vår gjennomgang omfatter kun en gjennomgang av rammeverket for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning. Andre prosesser eller andre deler av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll faller utenfor denne gjennomgangen.

Oppdraget omfatter ikke kontroll av om risikostyringen og kontrollene har vært effektive og fungert etter forutsetningene; det vil si hvordan prosedyrene er fulgt, om prosedyrene er gjennomført på en konsistent måte og hvem som har utført dem.

Oppdraget omfatter ikke vurdering av om risikoene som Folketrygdfondet har identifisert, er fullstendige og dekkende for Folketrygdfondets virksomhet. Andre risikoer enn de som er identifisert av Folketrygdfondet kan være aktuelle, og risikoer som faktisk er identifisert av Folketrygdfondet, kan vise seg å ha andre konsekvenser enn de er vurdert å ha i dag.

Oppdraget omfatter ikke en vurdering av om Folketrygdfondets investeringsstrategier er hensiktsmessige eller en hvorvidt den aktive forvaltningen har gitt tilfredsstillende resultater. Oppdraget omfatter ikke Folketrygdfondets ansvarlige investeringspraksis.

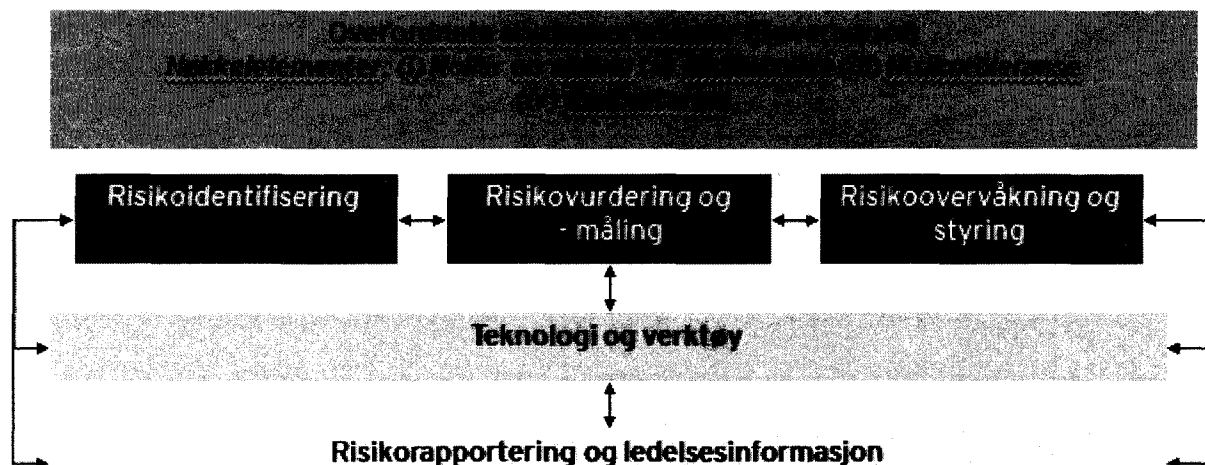
Operasjonell risiko og motpartsrisiko som oppstår ved gjennomføringen av en handel i markedet etter at en investeringsbeslutning er fattet er behandlet særskilt i tidligere attestasjonsoppdrag og omfattes ikke av dette oppdraget.

1.5 Metodikk og utført arbeid

ISAE 3000 - "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisjon av historisk økonomisk informasjon" krever at vi planlegger og gjennomfører kontrollhandlinger for å kunne avgi en uttalelse med høy, men ikke absolutt sikkerhet, om at rammeverket for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning er i samsvar med målekriteriene. Vårt arbeid er beskrevet nedenfor.

1.5.1 Metodikk

Vår metodikk er basert på vår erfaring med finanssektoren og representerer et helhetlig rammeverk for vurdering av risikostyring og internkontroll i en kapitalforvalters aktive forvaltning. I vår tilnærming til aktive forvaltning har vi basert oss på en vurdering av seks fundamentale komponenter av en kapitalforvalters system for risikostyring og kontroll. Disse komponentene fremgår av figuren nedenfor:

Innholdet i de enkelte komponentene i risikostyringssystemet består av:

- Organisering av overordnet styring og kontroll («governance»): Overordnet styring og kontroll defineres som styrets eller ledelsens interne retningslinjer for å sikre identifisering av alle typer risikoer som er relevante for aktiv forvaltning. Videre må det være dekkende prosesser, prosedyrer, systemer og kontrollrutiner for å sikre måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av denne risikoeksponeringen.
- Identifisering av risiko: En prosess for strukturerte gjennomganger av risikoeksponeringen.

Building a better
working world

- Vurdering og måling av risiko: Modeller, systemer og metoder for å rangere de ulike typene av identifiserte risiko i henhold til deres betydning.
- Overvåking og styring av risiko: Med overvåking av risiko menes en prosess hvor identifisert risikoeksponering og effekten av kontrolltiltak som er iverksatt for å minimere denne eksponeringen, overvåkes løpende. Med risikostyring menes en prosess hvor løpende beslutninger tas om en gitt risikoeksponering skal aksepteres eller kontrolleres straks den er blitt identifisert og rangert.
- Teknologi og verktøy: Tekniske systemer som understøtter prosessene for identifisering, måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av risiko.
- Risikorapportering og aggregering av relevant ledelsesinformasjon: Prosesser hvor organisasjonens risikoprofil (f.eks. aktuell risikoeksponering og effektiviteten til iverksatte kontrolltiltak) konsolideres og rapporteres innen organisasjonen og til de styrende organer.

1.5.2 Utført arbeid

For å vurdere utforming og implementering av selskapets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning har vi gjennomført følgende handlinger;

- gjennomgått styrende dokumenter og annet relevant skriftlig materiale av betydning for den aktive forvaltningen. Disse dokumentene omfatter lover, forskrifter, mandater, retningslinjer og prosedyrer, investeringsmandater, stillingsinstruksjoner, presentasjoner, instruksjoner, møtereferater, egenvurderinger, rapporter fra internrevisor, ledelsesrapporter og andre styrende dokumenter,
- rettet forespørsler til og avholdt flere møter med ledere og ansatte i Folketrygdfondet hvor det er redegjort for utforming av rammeverk og prosedyrer for risikostyring og kontroll, og
- gjennomgått relevante prosesser med prosesseiere.

Vi har sammenholdt de sentrale elementene i Folketrygdfondets utforming og implementering av rammeverk og prosedyrer for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning og verifisert hvorvidt det er etablert;

- overordnede styringsprinsipper som etablerer klare roller og ansvar, etablerer klare mandater og stiller krav til rapportering,
- prosesser og kontroller for identifikasjon, vurdering og måling og overvåking av at risiko i den aktive forvaltningen er hensiktsmessig håndtert,
- tilfredsstillende teknologi og verktøy som støtter den aktive forvaltningen, og
- prosesser og kontroller for rapportering av risiko- og ledelsesinformasjon.

Vi har vurdert om Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning er utformet og implementert i samsvar med målekriteriene.

En komponent i rammeverket vil være tilstrekkelig utformet dersom den enkeltvis eller i kombinasjon med andre elementer med rimelig grad av sikkerhet bidrar til å oppfylle det aktuelle målekriteriet.

Begrepet implementert omfatter iverksettelse på et gitt tidspunkt av de aktiviteter som følger av utformingen av rammeverket, men omfatter ikke den faktiske løpende gjennomføringen av disse aktivitetene, eller i hvilken utstrekning de fungerer effektivt og etter forutsetningene.

I vår vurdering av implementeringen har vi vurdert om det foreligger vesentlige avvik i implementeringen mot utformingen.

2 Folketrygdfondets styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning

Risikostyring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning inngår som en del av Folketrygdfondets overordnede rammeverk for risikostyring og kontroll og blir ikke behandlet separat.

Nedenfor omtales sentrale områder av styring og kontroll som har direkte relevans for risiko knyttet til aktiv forvaltning.

2.1 Overordnede styringsprinsipper (governance) for risiko knyttet til aktiv forvaltning

Med overordnet styring og kontroll menes styrets eller ledelsens interne retningslinjer for å sikre identifisering av alle typer risiko som er relevante for Folketrygdfondet. Videre må rammeverket omfatte dekkende prosesser, prosedyrer, systemer og kontrollrutiner for å sikre måling, vurdering/rangering, overvåking, styring og rapportering av denne risikoeksponeringen.

2.1.1 Overordnede roller og ansvar for risikostyring og kontroll

Forvaltningsmodellen for Statens pensjonsfond Norge er basert på en klar arbeidsdeling mellom Finansdepartementet og Folketrygdfondet. Finansdepartementet har gitt Folketrygdfondet mandat til å forvalte Statens pensjonsfond Norge.

Finansdepartementets "Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge", fastsatt av Finansdepartementet 8. november 2010 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 2 tredje ledd og § 7, sist endret ved vedtak 19. juni 2014 nr. 978, setter krav til Folketrygdfondets styring og kontroll av risiko. Det fremgår av mandatet at Folketrygdfondet skal fastsette prinsipper for styring, måling og kontroll av markedsrisiko (§ 4-3) og kredittrisiko (§ 4-4).

Med utgangspunkt i mandatet fra Finansdepartementet vedtar styret i Folketrygdfondet prinsipper, retningslinjer og rammer både for drift av Folketrygdfondet og for forvaltning av kapitalen. Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll er beskrevet i «Prinsipper for risikostyring». Administrerende direktør har ansvar for at risikostyring og internkontroll blir gjennomført, dokumentert, overvåket og fulgt opp på en forsvarlig måte. Administrerende direktør skal fastsette interne retningslinjer for hvordan styrets prinsipper for risikostyring skal gjennomføres i praksis, herunder etablere hensiktsmessige kontrollaktiviteter.

Folketrygdfondet organiserer rolle- og ansvarsdelingen innenfor risikostyringssystemet langs «tre forsvarslinjer»:

Førstelinjekontrollen er etablert og definert ved de kontrollaktiviteter som gjennomføres av rente- og aksjeavdelingen som innenfor delegerte fullmakter er ansvarlig for utførelse av forvaltningen. Førstelinjekontrollen er ansvarlig for at tildelte investeringsmandater ikke overskrides. I førstelinjekontrollen inngår også oppgjørskontroll og avstemming av bank og depotkonti som utføres av hhv. oppgjørsseksjonen i avdeling for operasjoner og risikostyring og av økonomiavdelingen.

Andrelinjekontrollen utføres i form av at seksjonene finansiell risiko og operasjonell risiko og kontroll i avdeling for operasjoner og risikostyring forestår overvåking av førstelinjekontrollen.

Seksjon for operasjonell risiko og kontroll i avdeling for operasjoner og risikostyring er ansvarlig for å tilrettelegge for god risikostyring og internkontroll, herunder prosesser for helhetlig risikostyring og rutinerevisjoner. Denne seksjonen forestår også rapportering av compliance, risikoanalyse og operasjonell risiko til styret. Seksjon for finansiell risiko er ansvarlig for måling og rammekontroll av markedsrisiko, kredittrisiko og motpartsrisiko. Avdelingen er uavhengig av de avdelingene som gjennomfører investeringsbeslutninger.

Tredjelinjekontrollen ivaretas av internrevisor. Internrevisor skal uavhengig av administrasjonen foreta systematiske risikovurderinger og undersøkelser av internkontrollen for å sikre at den virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Internrevisor rapporterer til styret i Folketrygdfondet. Det er styret som, basert på internrevisors risikoanalyse, fastsetter internrevisors årlige revisjonsplan. Internrevisjonsfunksjonen er utkontraktert. Dette styrker internrevisjonens uavhengighet og kompetanse.

Folketrygdfondets styrende dokumenter med hensyn på risikostyring gjennomgås, vurderes og godkjennes av Folketrygdfondets styre på minimum årlig basis.

2.1.1.1 Avlønning

Styret fastsetter rammer for godtgjørelsesordningene i Folketrygdfondet. Et godtgjørelsesutvalg er nedsatt som saksforberedende organ for styret i denne type saker. Folketrygdfondet har avtaler om variabel avlønning for alle ansatte med unntak av administrerende direktør. Styret er ikke omfattet av ordningen og mottar fast kompensasjon.

Forvaltere og ledende ansatte i aksje- og renteavdelingene har en maksimal ramme for variabel lønn på seks månedslønner, hvorav inntil fire månedslønner av mulig variabel lønn er knyttet til meravkastning for Statens pensjonsfond Norge og underporteføljer av Statens pensjonsfond Norge som den ansatte deltar i forvaltningen av. For å ta hensyn til langsiktigheten i forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge, følger det av Rammeverk for variabel lønn at meravkastning skal beregnes over en treårsperiode.

For ledende ansatt i avdeling for operasjoner og risikostyring og ansatte med kontrollfunksjoner er det kun lagt inn kvalitative mål for å unngå at de som utfører kontrolloppgaver skal ha egeninteresse av resultatene som de kontrollerer.

2.1.2 Risikopolicy og – toleranse

Overordnet risikopolicy og risikotoleranse eller risikovillighet i forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge er formelt fastsatt av Finansdepartementet i deres mandat. Mandatet definerer et investeringsunivers, en referanseportefølje og en risikoramme for forventet relativ volatilitet som til sammen uttrykker oppdragsgivers ønskede risikoprofil.

Styret har med utgangspunkt i Finansdepartementets mandat fastsatt et investeringsmandat som delegerer ansvaret for forvaltning og tilhørende rammer til administrerende direktør. Styrets mandat definerer et investeringsunivers, en referanseportefølje og en risikoramme for forventet relativ volatilitet på tilsvarende måte som i Finansdepartementets mandat.

I sitt mandat har styret fastsatt en strategisk referanseindeks som består av to aktivklasser, én aksjeindeks som utgjør 60 % av den strategiske referanseindeksen og én obligasjonsindeks som utgjør 40 % av den strategiske referanseindeksen. Indeksen for hver aktivklasse består av to

strategiske regionindekser, Norge og Norden utenom Norge og Island som utgjør henholdsvis 85 % og 15 %, slik at det er 4 delindekser. Referanseindeksene produseres av eksterne indekisleverandører og er for 3 av delindeksene særskilt tilpasset Folketrygdfondet. For disse 3 delindeksene brukes generelle markedsindekser som utgangspunkt. Det gjøres blant annet tilpasninger av markedsindeksene med hensyn på regional utvelgelse, selskaper som er utelukket fra investeringsuniverset, og Folketrygdfondets skatteposisjon. Som en følge av markedsbevegelser vil vektene i referanseporteføljen bevege seg bort fra vektene til den strategiske referanseporteføljen. Det er definert en faktisk referanseindeks som justeres daglig på grunnlag av totalavkastningen til de verdipapirene som inngår i indeksene. Den faktiske referanseindeksen ligger til grunn for måling av risiko og mer-/mindreavkastning.

Dette mandatet fastsetter at forvaltningen skal legges opp med sikte på at det annualiserte standardavviket til differanseavkastningen mellom faktisk portefølje og faktisk referanseindeks på ex ante basis (forventet relativ volatilitet) ikke overstiger 3 prosentpoeng. Det er videre satt krav om at Folketrygdfondet skal fastsette supplerende risikorammer for forvaltningen for å fange opp risiko som erfaringsmessig ikke fanges godt opp av forventet relativ volatilitet, herunder investeringsunivers og rammer for minste sammenfall mellom porteføljen og faktisk referanseindeks samt kredittrisiko på enkeltutsteder- og porteføljenivå.

Styret har i sitt mandat i tillegg fastsatt supplerende rammer for de områdene hvor Finansdepartementet i sitt mandat ber om dette, herunder rammer for minste sammenfall mellom porteføljen og faktisk referanseindeks samt rammer for kredittrisiko på enkeltutsteder- og porteføljenivå.

Administrerende direktør har med utgangspunkt i styrets investeringsmandat fastsatt interne mandater for norsk og nordisk aksjeportefølje til direktør aksjer, samt norsk og nordisk renteportefølje til viseadministrerende direktør og et internt mandat for treasury til direktør treasury. De interne mandatene har rammer basert på en dekomponering av investeringsunivers, referanseindeks og rammer fra styrets investeringsmandat .

Bestemmelser om rebalansering fastsettes av Finansdepartementet.

2.1.3 Rapportering

Finansdepartementet har i sitt mandat etablert overordnede, prinsipielle krav til rapportering herunder krav til offentliggjøring av rapportering. Det skal avholdes kvartalsvise møter mellom Finansdepartementet og Folketrygdfondet som del av departementets oppfølging av forvaltningen.

Styret mottar jevnlig rapporter vedrørende risikostyring og internkontroll i Folketrygdfondet. Kravene til slik rapportering er nedfelt styrets investeringsmandat, administrerende direktørs stillingsinstruks og «Prinsipper for risikostyring».

Administrerende direktør har gjennom investeringsmandater, stillingsinstruks, "Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko" og «Retningslinjer for helhetlig og operasjonell risikostyring» fastsatt retningslinjer og delegert fastsatt krav til rapportering vedrørende risikostyring og internkontroll.

2.2 Risikoidentifisering

Identifisering av risiko handler om de prosesser som er etablert for hvordan Folketrygdfondets skal identifisere og fange risiko for vurdering av risikoeksponering i aktiv forvaltning.

Styret i har i «Prinsipper for risikostyring» fastsatt at administrerende direktør minst en gang årlig skal utarbeide skriftlige evalueringer av styring, måling og kontroll av markeds- og kredittrisiko som gjennomgås og drøftes med styret.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» fastsatt retningslinjer for arbeidet med identifikasjon av finansiell risiko og årlige egevalueringer og drøftelser med styret av styring, måling og kontroll av markeds- og kredittrisiko. Administrerende direktør har delegert ansvaret for å legge til rette for dette til direktør for operasjoner og risikostyring. I tillegg er Folketrygdfondets risikokomiteé et rådgivende og forberedende organ for administrerende direktør i forbindelse med administrasjonens egevaluering. Risikokomiteéen ledes av direktør operasjoner og risikostyring og består i tillegg av viseadministrerende direktør, økonomisjef, leder oppgjør, leder finansiell risiko, leder operasjonell risiko og kontroll og analytikere.

2.3 Risikovurdering og -måling

Vurdering og måling eller rangering av risiko handler om de prosesser som er etablert for å rangere de ulike typene av identifiserte risiko i henhold til deres betydning.

Styret i har i «Prinsipper for risikostyring» fastsatt krav til rutiner for måling av risiko og eksponering for markeds- og kredittrisiko. Det skal etableres metoder for risikomåling som sikrer at all relevant markeds- og kredittrisiko måles. Hovedelementene for markedsrisiko er indeksavviksrisiko (konsentrasjonsrisiko), volatilitet-/korrelasjonsrisiko, faktorrisiko (herunder renterisiko), valutarisiko og likviditetsrisiko. Eksponering mot en enkelt utsteder og porteføljens samlede eksponering utgjør hovedelementer for kredittrisiko. Identifiserte risikoer som ikke fanges opp av vedtatte målemetoder for markeds- og kredittrisiko skal vurderes med utgangspunkt i potensielle konsekvenser og sannsynlighet.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» fastsatt retningslinjer for måling av markeds- og kredittrisiko. Retningslinjene inkluderer også regler for stresstesting for å avdekke risikotyper og -omfang som ikke fanges av de andre metodene som brukes for markeds- og kredittrisiko. Direktør for operasjoner og risikostyring har ansvaret for måling av markeds- og kredittrisiko.

2.4 Risikoovervåking og -styring

Med overvåking av risiko menes en prosess hvor identifisert risikoeksponering og effekten av kontrolltiltak som er iverksatt for å minimere denne eksponeringen, overvåkes løpende. Med risikostyring menes en prosess hvor løpende beslutninger tas om en gitt risikoeksponering skal aksepteres eller kontrolleres straks den er blitt identifisert og rangert.

Styret i har i «Prinsipper for risikostyring» fastsatt prinsipper for risikostyring herunder av markeds- og kredittrisiko. Overvåking og styring av markeds- og kredittrisiko gjennomføres av "Førstelinjekontrollen", i form av de kontroller som gjennomføres i aksje-, rente- og treasuryavdelingene. "Andrelinjekontrollen" utføres i form av avdelingen Operasjoner og risikostyring.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for helhetlig og operasjonell risikostyring» og «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» fastsatt retningslinjer for løpende portefølje- og risikoppfølging. Folketrygdfondets investeringskomité er et rådgivende og forberedende organ for administrerende direktør. Investeringskomiteen møtes ukentlig og består av administrerende direktør, viseadministrerende direktør, direktør aksjer, direktør treasury, direktør operasjoner og risikostyring, direktør investeringsstrategi/sjeføkonom og leder operasjonell risiko og kontroll. Investeringskomiteen følger opp den løpende rapporteringen fra avdelingen Operasjoner og risikostyring om porteføljeutvikling og rammekontroll.

2.5 Teknologi og verktøy

Med teknologi og verktøy menes de tekniske systemer og verktøy som understøtter prosessene for identifisering, måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av risiko i den aktive forvaltningen.

Folketrygdfondet anvender Charles River og SimCorp Dimension som ordre- og porteføljesystem og disse to systemene inneholder overvåkningsfunksjonalitet som støtter gjennomføringen av løpende overvåking av overholdelse av rammer. I tillegg benyttes Risk Manager fra MSCI for å beregne forventet volatilitet, forventet relativ volatilitet og for å utføre utvalgte stresstester. Charles River, SimCorp Dimension og Risk Manager er anerkjente og utbredte systemer. På enkelte områder suppleres rapporter fra disse systemene med egenutviklede rapporter fra et datavarehus.

Det er etablert retningslinjer og prosedyrer for generelle IT-kontroller, dvs. tilgangskontroller og endringskontroller. I dette ligger det kontroller som sikrer at personer kun gis tilgang til de funksjonaliteter i systemene som følger av deres rolle, herunder arbeidsdeling mellom første- og andrelinjekontrollen. Endringskontrollene sikrer at det ikke gjennomføres uautoriserte endringer som påvirker systemets funksjonalitet.

2.6 Risikorapportering og ledelsesinformasjon

Med risikorapportering og relevant ledelsesinformasjon menes de prosesser hvor risikoprofilen, for eksempel aktuell risikoksposering og effektiviteten til iverksatte kontrolltiltak, konsolideres og rapporteres internt i Folketrygdfondet og dets styrende organer.

Styret har satt krav om henholdsvis månedlig og kvartalsvis rapportering. Den månedlige rapporteringen er kortfattet og den kvartalsvise rapporteringen er mer utfyllende.

Den månedlige rapporteringen inneholder informasjon om avkastning, differanseavkastning, aktivasammensetning, forventet relativ volatilitet og historisk volatilitet. For aksjeporteføljene gis det i tillegg informasjon om største differansevekter mot indeks, differansevektenes bidrag til differanseavkastning og forventet relativ volatilitet. For renteporteføljene gis det informasjon om sammensetningen av type utsteder, ratingklasser og durasjonsfordeling sammenlignet med referanseindeksen.

Den kvartalsvise rapporteringen inkluderer i tillegg nøkkeltall for risiko og eksponering i form av rammer fra Finansdepartementet eller styret, mer utfyllende informasjon om kilder til differanseavkastning for aksje- og renteporteføljene, utfyllende kommentarer til utviklingen i forventet relativ volatilitet og resultater fra stresstester.

Building a better
working world

Styret har videre satt krav om at alle brudd på rammer fastsatt av Finansdepartementet, styret eller administrerende direktør skal rapporteres kvartalsvis. Det utarbeides kvartalsvis en separat compliance-rapport til styret som oppsummerer status for overholdelse av rammer med utgangspunkt i hvile nivå rammen er fastsatt og risikotype.

Administrerende direktør har i «Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko» fastsatt retningslinjer for måling av markeds- og kredittrisiko. Retningslinjene inkluderer også regler for stresstesting for å avdekke risikotyper og -omfang som ikke fanges av de andre metodene som brukes for markeds- og kredittrisiko. Direktør for operasjoner og risikostyring har ansvaret for måling av markeds- og kredittrisiko. Rapportering av resultater, risikomål, rammeutnyttelse og overholdelse av rammer forestås av avdeling for operasjoner og risikostyring. Resultater, risikomål, rammeutnyttelse og evt. compliance-brudd rapporteres ukentlig til administrerende direktør og investeringskomitéen.

3 Funn og konklusjon

3.1 Bakgrunn

Vi har utført vårt arbeid i samsvar med ISAE 3000 - "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisjon av historisk økonomisk informasjon". Omfang og avgrensning av oppdraget fremgår av avsnitt 1.

3.2 Funn

Vi har søkt å identifisere mulige avvik mot målekriteriene hva gjelder utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning.

Eventuelle områder hvor Folketrygdfondet ikke fullt ut møter målekriteriene, men som ikke er ansett som vesentlig i forhold til målsettingene, vil ikke fremgå av denne rapporten. Likeledes vil uvesentlige forskjeller mellom utforming og implementering av rammeverket heller ikke fremgå.

Ingen vesentlige avvik er avdekket hva gjelder utforming eller implementering av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning.

Vurderingen av vesentlig er basert på virksomhetens gjeldende risikoprofil. Dersom produktspekteret av finansielle instrumenter endres vesentlig eller at rammene øker, kan forhold som er vurdert som uvesentlige i dag bli mer betydelige og dermed måtte revurderes i forhold til en ny risikoprofil.

Funn og konklusjon er basert på Folketrygdfondets risikostyring og kontroll slik det er utformet og implementert per i dag.

Building a better
working world

3.3 Konklusjon

Utforming

Vi mener Folketrygdfondets rammeverket for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning i det alt vesentlige er utformet i samsvar med målekriteriene.

Implementering

Vi mener Folketrygdfondets rammeverket for styring og kontroll av risiko knyttet til aktiv forvaltning i det alt vesentlige er implementert slik det er utformet per i dag.

Oslo, 3. desember 2014

ERNST & YOUNG AS

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Eirik Tandrevold', written in a cursive style.

Eirik Tandrevold
statsautorisert revisor

Appendiks: Rammeverk

Følgende rammeverk er vurdert å være relevante for aktiv forvaltning:

- Styrende dokumenter fastsatt av Finansdepartementet:
 - Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge
- Styrende dokumenter fastsatt av styret:
 - Stillingsinstruks administrerende direktør
 - Investeringsmandat Statens pensjonsfond Norge (SPN)
 - Strategisk plan for investeringsvirksomheten
 - Prinsipper for risikostyring
- Styrende dokumenter fastsatt av administrerende direktør:
 - Stillingsinstruks for viseadministrerende direktør og leder rente- og makroavdelingen
 - Stillingsinstruks direktør aksjer
 - Stillingsinstruks direktør operasjoner og risikostyring
 - Internt mandat SPN, norsk aksjeportefølje
 - Internt mandat SPN, nordisk aksjeportefølje
 - Internt mandat SPN, norsk renteportefølje
 - Internt mandat SPN, nordisk renteportefølje
 - Internt mandat SPN, treasury
 - Retningslinjer for helhetlig- og operasjonell risikostyring
 - Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko
- Andre dokumenter:
 - Internkontroll (evaluering/drøftelse)
 - Styring, måling og kontroll av operasjonell risiko (evaluering/drøftelse)
 - Styring, måling og kontroll av kreditt- og motpartsrisiko (evaluering/drøftelse)
 - Styring, måling og kontroll av markedsrisiko (evaluering/drøftelse)